

Теоретико-методологічний аналіз доброчинності як соціального явища

Доброчинність стає невід'ємною частиною українського суспільства, а її вивчення стає пріоритетним у ситуації становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні. Благодійна діяльність сьогодні займає важливе місце у формуванні «духовної» культури, ціннісних настанов й елементарних норм моралі особистості та соціуму в цілому. У сучасному суспільстві розвинена мережа недержавних організацій забезпечує функціонування такого складного й багаторівневого інституту, як громадянське суспільство. Саме тому **мета** даної роботи полягає у наданні загальної характеристики доброчинності як соціального явища.

Під «доброчинністю» зазвичай розуміють діяльність, за допомогою якої приватні ресурси добровільно й безкоштовно розподіляються їх власниками з метою допомогти людям, які того потребують, вирішення суспільних проблем, а також удосконалення умов суспільного життя. Під людьми, які потребують допомоги, маються на увазі не тільки бідні, сироти, інваліди тощо, але й ті, хто відчуває нестаток додаткових засобів для реалізації своїх інтересів (наприклад, професійних) [1, с. 111-112].

Існуючі у спеціальній літературі теоретичні концептуальні підходи, на мою думку, доцільно структурувати наступним чином.

Негативістська критика добродійності (відомі представники даного підходу – П.А. Гольбах, П. Лафарг, Б. Мандевіль, М Лорі) вказує на реальні пороки в суспільстві. Однак стосовно власне доброчинності вона являє собою моралізування, оскільки в цій критиці добродійність змішується з рекламою, бізнесом, політикою, розвагою, але її дійсне соціально-моральне значення ігнорується.

Аргументи іншого роду висувуються в утилітаристській критиці (відомі представники даного підходу – К.-Ф. Вольней, Т.Фаулер, А. Сміт, Дж. С. Мілль), що заснована на аналізі соціальних наслідків і соціально-економічних складових добродійності [6, с. 135-139]. Ця критика, разом із постановкою питання про справедливість та ефективність добродійності, бере під сумнів істину моральної свідомості, начебто доброчинність сама собою завжди справедлива.

Етична критика (даний напрям розвивали Сократ, Ф.М. Достоевський, Л.М. Толстой, Л. Мемфорд, К.С. Льюїс та інші) в роздумах про добродійність акцентує не на прагматичних, а на ціннісних, духовних й орієнтованих на людину проблемах.

Проблему розвитку добродійності як соціального явища в умовах суспільства, що трансформується, можна розглядати й в межах структурного функціоналізму (представниками цього підходу є Т. Парсонс, Р. Мертон, А.Р. Редкліфф-Браун, Б. Малиновський).

Функціональний підхід виявляє зв'язки між елементами і цілим шляхом співвіднесення визначених структурних одиниць із способами їхнього функціонування. У результаті виникає розгалужена типологія зв'язків частин між собою, а також і з цілим, з'ясовуються можливі й неможливі стани системи, припустимі сполучення елементів у ній, визначаються набори функцій як способів поведінки, що властиві даному системному об'єкту за умови збереження його структурної цілісності тощо.

Отже, здійснений нами аналіз теоретико-методологічних підходів до соціального явища доброчинності свідчить про те, що благодійність розглядається досить різноманітно. Всі вони – і негативістський, й утилітаристський, й етичний підходи та структурний функціоналізм – спрямовані на усвідомлення загальної характеристики доброчинності. На нашу думку, осмислення благодійності, розуміння її основних рис допомогатимуть подоланню духовної кризи в сучасній соціокультурній українській реальності. Доброчинність повинна сприяти демократизації соціального життя й гуманізації міжлюдських стосунків.

Література: 1. Шекова Е.Л. Особенности маркетинга благотворительных организаций // Маркетинг в России и за рубежом. – 2006. – №4. – С. 110-115 2. Энциклопедический словарь Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона в 82 тт. и 4 доп. тт. Т. 1. – М.: Терра, 2001. – 530 с. 3. Гольбах П.А. Избранные произведения в двух томах. Т.1. – М., 1998. – 715 с. 4. Гундарин М.В. Книга руководителя отдела PR. – СПб.: Питер, 2006. – 268 с. 5. Соколов О.Р. Доброчинність в Україні: минуле, сучасне, майбутнє // Культурна політика. Зб. наукових праць. – К., 1998. – 154 с. 6. Костюк В.Н. История социально-экономических учений. Курс лекций. – М: Центр, 1997. – 256 с. 7. Рэдклифф-Браун А.Р. Структура и функция в примитивном обществе. Очерки и лекции. Пер. с англ. – М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2001. – 304 с.